

Tomáš Hemza, Odpírání vojenské služby v Československu (1918-1938), Bakalářská práce FF UK, Praha 2009, 49 str.

Téma práce je bezpochyby zajímavé a málo zpracované, proto považuji za přínos, že tato bakalářská práce vznikla. Již samotný její rozsah napovídá, že se jedná pouze o úvodní náčrt dané problematiky, v podstatě zmapování prostoru a možností bádání. Po úvodním terminologickém vymezení, které je zde zcela namístě, představuje autor několik náboženských společností působících v meziválečném Československu, jejichž přívrženci odmítali vykonávat službu ve zbrani. Každá z nich je pak doplněna o příklady z praxe, přičemž se v převážné míře vychází z archivního materiálu. Struktura práce je přehledná, a zpracování odpovídající.

Pokud se týká heuristiky, tak autor pracoval s řadou relevantních titulů a archivními materiály, snad jen položek k osobnosti Přemysla Pittera by se dalo nalézt více. Právě Pitter je také „nejkonkrétnější“ postavou celé bakalářské práce, jednak jako odpírač, a jednak jako ideolog odpírání domácí provenience a zdravého rozumu. Přes nezpochybnitelné zásluhy této mimořádné osobnosti českého charitativního působení a humanistického myšlení by ovšem v tomto případě byly, dle mého soudu, na místě některé otázky či otazníky, resp. zproblematizování tématu. Pakliže se autor pozastavuje nad nepevností názorů Einsteina či jiných osobností meziválečného pacifismu, a Pitterova neměnnost názorů zde působí jako pravá věrnost ideji, pak je na místě otázka, zda není relevantní změnit názor, když okolnosti se zásadním způsobem mění. Věrnost idealistickému a pacifistickému názoru u jednotlivce je akceptovatelná, ale pokud by byl tento přístup skutečně aplikován, tak by proti nacistické hrozbě nestála žádná síla, neboť se vždy pohybujeme v konkrétním čase a prostoru, v kontextu, který nevidět není možné. Končí-li autor pasáž o Pitterovi jeho postojem k otázce česko-německé, pak by se alespoň slušelo dodat, že každá mince má dvě strany. Nejen Pitterův problém je nahlížen spíše z toho pohledu, že stát šikanoval či život znepríjemňoval těm, kteří se nějakým způsobem protivili proti zákonné povinnosti. Jistěže tato povinnost může být zproblematizována více, než třeba povinnost placení daní nebo posílání dětí do školy, nicméně otázkou zůstává, co má tedy právo být povýšeno nad zákon a jak, neboť cvičení se zbraní může být opravdu jen součástí prevence, neznamená nezbytně zabíjení, k tomu dochází ve válce, nikoli při vojenské službě, prostě kauzalita zabíjení zde není nezbytná.

Předchozí řádky byly otázkou spíše řečnickou, reálným problémem, který mohl být v práci naznačen, je ovšem to, kolik k příslušníků určitých církví a sekt vojenskou službu odepřelo a kolik ne. Protože čistota svědomí z důvodů konfese byla i v tomto případě patrně

individuální. Zajímavé by bylo také zjistit, jak bylo odpírání rozloženo mezi jednotlivé národnosti, žijící v meziválečném Československu. Stejně tak bez zajímavosti není, kolik bylo těchto ideologických odíračů v porovnání s těmi, kteří se vojenské službě vyhýbali z jiných důvodů. Pokud se týká výše trestů, tak by bylo přímo velmi vhodné, porovnat je s tresty, které dostávali na cvičení nenastoupivší komunisté, nacisté nebo prostě „svobodomyslní“ mladíci, kteří nechtěli ztratit kus mládí.

Předkládaná bakalářská práce je přehledně a vhodně strukturovaná a zpracovaná. Její vadou na kráse jsou bezpochyby hrubé chyby, kterých je zde víc než dost. Vzhledem k nerozsáhlosti textu by jazyková redakce jistě nebyla tak náročná.

Bakalářskou práci Tomáše Hemzy doporučuji k obhajobě, protože splňuje kritéria kladená na tento typ prací.

Praha, 30. srpna 2009

Doc. PhDr. Jana Čechurová, PhD